

چندسطری از کتاب «گنج شایگان»
تألیف جمال زاده و نامه مرحوم
ملك المتكلمين درباره قرضه از خارجی

واقعه ۲۸ مرداد دولت آمریکا کمک‌های زیادی بدولت کرد و شاید در حدود صد میلیون دلار بلاعوض داد. دولت همه را گرفت و بمصارف مختلف! رساند و هیچ نکفت بداست و ملت ایران گدانیست؛ ولی روزیکه لایحه اخذ ۱۵۰ میلیون دلاروام از آمریکا و ده میلیون لیره از انگلستان برای تصویب به مجلس داده شد، در مقدمه لایحه تقدیمی اظهار شد:

گرفتن پول از آمریکا بدون تعهد صورت گدائی دارد؛ ای عجب که رجال ماهواره حقایق را بعد از یکسال درک میکنند؛ یا با جبار بسراغ حقایق میروند! *شده نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*

حالا صحبت ما بر سر مسئله دیگری است. ما میگوئیم این ده میلیون لیره انگلیس یا ۱۵۰ میلیون دلار آمریکا که هفتاد میلیونش را هم آمریکا میبخشد اصلا چه اهمیتی دارد و چه دردی را دوا میکند که اصرار در گرفتنش دارید؟! بهتر این نیست از دریافت این وام بصورت فعلی با قرارداد مخصوص اصلاح خود داری شود؟! *شده نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*

چرا حالا که بقول خودتان مسئله نفت را حل کرده‌اید و با اصطلاح سیلی از لیره بسوی خزانه سرازیر نموده‌اید بیاد قرض افتاده‌اید؟! *شده نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*

چرا بعد از حل اختلاف با دولت شووی و گرفتن با اصطلاح چهل خروار طلا نیازمند بیگانه گردیده‌اید؟! ما بیش از این درباره وام چیز نمی‌نویسیم و مقدمه‌ای را که آقای

سیده حمید علی جمالزاده در کتاب گنج شایگان ذکر نموده عیناً نقل
 میکنیم :

«جای آن دارد که بگوئیم همین سلسله قروض سلسله بندگی کشور
 ایران گردیده است و یک ملت بزرگ و قدیم را محکوم خواهشهای جا برانه
 بیگانگان پرطمع و کم انصاف نموده است .

باید دانست که مقروض بودن دولتی بدولت و یادولتهای دیگر

بخودی خود دارای اهمیتی نیست و میتواند گفت که امروزه دولتی نیست که در زیر بار قرض نباشد. چنانکه همین روسیه و انگلیس هم مبلغها مقروض این و آن هستند. چیزی که هست شرایط قروض متفاوت است و گاهی چنان که در ایران دیده میشود شرایط مذکوره منتهی بسلب اختیارات اساسی از یک دولت و ملت میگردد و نکته اساسی مهم نیز همین است.»

و چون لایحه اخذوام از امریکا و انگلیس در مجلسین سنا و شورا ایملی مطرح خواهد گردید، عین نامه مرحوم ملک المتکلمین آزادیخواه شهید را بمیرزا نصرالله خان مشیرالدوله وزیر امورخانه وقت در خصوص قرضه از بیگانه نقل کرده انتظار داریم عموم نمایندگان و سناتورهای میهن پرست که تعدادشان کم نیست، باین نامه توجه نمایند؛

پس از عنوان...

«دیر زمان نیست که در محافل داخلی و خارجی و جراید از استقرار دولت ایران سخن گفته میشود. اینک از قرار معلوم این شهرتها بیقین پیوسته و دولت ایران مصمم شده باین شرایط سنگینی که باتمامیت و استقلال ایران منافات دارد استقرار را عملی نماید و از این راه بار گرانی بردوش خود و ملت ایران، که هیچوقت قادر نخواهد بودشان از زیر آن خالی کند، بنهد. ^{بنا بر} ^{مطالعات فرنگی} ^{کاغذ علوم انسانی} زیرا با عدم توازنی که در دخل و خروج دولت موجود است و

کسری که همه ساله در بودجه کشور مشاهده میشود، دولت ایران باین زودبها قادر بپرداخت اقساط قروض خود نخواهد بود و این طوقرقیت برای همیشه بگردن ملت ایران استوار و برقرار خواهد ماند و حال آنکه هم جناب عالی که رشته مهام امور سیاسی کشور را در دست دارید و هم مردان خردمند مطلع باوضاع داخلی ایران میدانند که اگر هم اطمینان بود که این پول صرف اصلاحات کشور و بکار انداختن چرخ اقتصاد مملکت میشود باز هم از نظر سیاست و حفظ موقعیت کشور صلاح در این کار نبود، در صورتی که برای احدی تردید نیست که تمام آن صرف هوسرانی عده ای که کمترین علاقه بسعادت و افتخار مملکت خود ندارند خواهد شد و یک سر در چاه های طمع و خودپرستی مردمانیکه

کارما را تا باین پایه مذلت و پستی رسانده اند فرو خواهد رفت
و جز بدنامی و بد روزی و ندامت برای ملت ایران اثری باقی نخواهد
گذارد .

پس در نظر دوران دیش جناب عالی که از همه کس آگاهتر بامور
سیاسی کشور هستید و در مملکت دوستی مورد تصدیق عوام و خواص
میباشید، بهتر نیست که اعلیحضرت اقدس پادشاه را که بیش از همه
بعادت ملک و ملت خود علاقمند میباشد از مضرات سیاسی این استقراض
آگاه فرمائید و پرده خدعه که اطرافیان برای مستور ساختن حقیقت
آویخته اند پاره نمائید و معایب را در پیشگاه حضرتش روشن فرمائید
و نام نیکی از خود در تاریخ ایران بیاد کار گذارید .

هر گاه حقیقاً توازن دخل و خرج دولت بهم خورده و چرخ
مملکت چنانچه گفته میشود بواسطه بی پولی از کار افتاده، آیا بهتر
نیست که بوسیله يك استقراض داخلی این عدم توازن را اصلاح
بفرمائید او یا بوسیله برقرار يك مالیات تازه کسر بودجه مملکت را
تأمین کنید !!

در صورتیکه طرق فوق غیر ممکن و ضرورت فوری بدست آوردن
مبلغی از راه استقراض خارجی ایجاب میکند، بعقیده ارادتمند صرفه
و صلاح در آن است که از يك مملکت بی طرفی که سیاست خاصی در ایران
ندارد این استقراض بعمل آید و از کاریکه مضرات آن مسلم و غیر قابل
جبران است احتراز فرمائید
راستی در پشت پرده چیست و علت این اصرار برای گرفتن این
وامهای مختصر؟!

خواب

الف. ز. عضدی

فریاد که عمر نازنین رفت بباد

از رفتن عمر نازنین صد فریاد

ای بیخبران قافله از شام گذشت

ما بانك جرس بگوش و خواب بغداد